

Igeliturgia – de hol?

Az ambó régi-új elhelyezése

Igeliturgia a templom közepén

Rómában kivétel nélkül minden japán turista elzarándokol a *bocca della Verità*hoz, hogy lefényképeztesse a félelmetes kőszájba bedugott kezét. Azonban töredékük nyit csak be a templomba, amelynek előcsarnokában (porticusában) az ókori kőkorong áll. Pedig odabent a keresztény Róma egyik legősibb, érintetlen egyszerűségben álló temploma vár ránk, a Santa Maria in Cosmedin. Ami talán a legelőször szembetűnik a félhomályban, az az oltártól a templom közepéig kinyúló körülkerített téglalap: a *schola cantorum* (az énekesek kórusa), vagy más néven *béma* (megemelt hely). Kik lehetnek a “kerítésen” belül a liturgiák alkalmával? A bémán tartózkodnak a liturgia vezetői és az énekesek. Innen, a nép közepéből vezetik a közösség énekét. A béma két oldalán egy-egy márvány emelvény magasodik: a felolvasás helyei. Mert az Ige a népe között akar lakni, megszólalni. Itt mindenki jól látja és hallja. Igaz ez arra az időre is, amikor a férfiak még a templom első felében álltak, míg a nők hátrébb, körülfogván a bémát.

Miért van szükség ilyen mesterséges elválasztásra szolgálattevők és nép között? Egy olasz búcsújáróhely nagy bazilikájában értettem meg, ahol a szentélyt szintén körülvette egy kőkorlát, a tömeg pedig nyugodtan jött egészen a korlátig, olykor nekitámaszkodva annak, nem hagyták ki azt a néha szinte kötelezően tátongó árkot a szentély és a nép között. A mellig érő fal nem elválaszt, hanem összeköt, oda lehet állni mellé, körülvenni a nép körében megszólaló éneket, ígét, papot, anélkül, hogy zavarnánk. A fal szimbólumokat is hordoz: díszítésén egy kert ornamentikája mutatja, mert ez nem más, mint a paradicsom kertje, ahol a mennyei liturgiába kapcsolódhatunk bele a magunk eszközeivel.

“Felemás” ambók

Az ambó a görög *felmenni* szóból származik, és egy olyan emelvényt jelöl, ahová néhány lépcsőfok vezet fel. A béma két oldalán kinövő ambók nem egyformák. Az egyik egyszerűbb, itt szólalnak meg a szentírási olvasmányok. A másik díszesebb, magasabb, és már a mellette emelkedő ünnepélyes húsvéti gyertyatartó is mutatja: innen a Feltámadott örömhírét hirdetik, az Evangéliumot.

Csak keletieknek?

A tudós olvasó megjegyezhetné, hogy a Santa Maria in Cosmedin görög rítusú templom, mindig is az volt, a béma is az ókori zsinagógái hagyományból származott át a keresztény használatba, talán szír közvetítéssel. Igen ám, de ha tovább sétálunk, a közeli Santa Sabina bazilikában szinte ugyanazt a bémát találjuk, hasonló korú két ambóval. Kicsit messzebb a XII. századi San Clemente bazilika bémáját és ambóit a jelenlegi altemplomból mentettek át. A jelenség tehát nem egyedi és nem kizárólag keleti.

Kommunikáció és láthatóság

Ma gyakran hangsúlyozzák, a liturgiában a “minden mindenhol látható” fontosságát. Ezáltal azonban az egész liturgia beszorul egy szűk “színpadra”, kis templomainkban méltatlanul zsúfolt

szentélyeket hozva létre, ahol a pap a papi székből felállva már az ambónál is áll, egyet oldalra lépve pedig már az oltárhoz vonult. A népe körében, mégis méltón kiemelve, a segédkezők és énekesekkel együtt ülő püspök (pap) talán nem minden szögből látszik, de amint felmegy az ambóra, mindenki látja, hallja és érzi őt. A felajánláskor pedig valóban vonul-hat az oltárhoz.

A mi ambóink...

A mai liturgikus térben az oltár közelében szoktunk keresni valamiféle – legtöbbször fából készült – felolvasó állványt, pulpitust. Elhelyezése legtöbbször esetleges, nem ritkán esetlen. A Miskolc Általános Rendelkezéseiben olvassuk, hogy az ambóra “önként irányuljon a hívek figyelme” (272. sz.), és hogy legyen szilárd, ne csupán egyszerű olvasóállvány. Mert az ambónak üresen is hirdetni kell a Feltámadottat, amint azt az üres sír is tette kétezer éve az odaérkező asszonyoknak.

A jövő liturgikus terének tervezésénél legyünk bátrak meríteni a múlt szerencsés példáiból!

Szöveg: Füzes Ádám

Kép: Bókay László

Megjelent: Új Ember magazin, 3 (2002) 2, 7.